

Nr 73.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående upplåtelse av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden; given Stockholms slott den 23 februari 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Anders Örne.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Örne anför:

I skrivelser den 4 april 1922, den 28 oktober 1922, den 29 december 1922, den 29 december 1922 och den 29 januari 1923 har järnvägsstyrelsen gjort framställning avseende försäljning eller bortbytande av vissa statens järnvägar tillhöriga, för järnvägsändamål obehövliga områden vid respektive Gnesta, Varberg, Ulriksdal, Lund och Liljeholmen. Till stöd för dessa framställningar har i huvudsak anförts följande:

Järnvägs-
styrelsen.

Gnesta.

Hos järnvägsstyrelsen hade hemställts, att Gnesta municipalsamhälle måtte mot vederlag i annan mark få förvärva vissa statens järnvägar tillhöriga tomter vid Frösjön. I anledning härav hade den 1 december 1921 träffats ett handlingarna bilagt avtal, varigenom styrelsen till Gnesta municipalsamhälle med full äganderätt upplåte vissa områden om tillhoppa 2,354 kvadratmeter med därå uppförda byggnader mot det att municipalsamhället till styrelsen överläte annan angiven mark om tillhoppa 3,516 kvadratmeter samt i ersättning för berörda byggnader till statens järnvägar erlade ett kontant belopp av 6.000 kronor. Enligt intyg av särskilt tillkallade värderingsmän kunde den av municipalsamhället erbjudna marken anses minst lika mycket värd som det område, som statens järnvägar skulle avhända sig. Sedan gränsen mellan sistnämnda område och statens järnvägars övriga område bestämts så, att plats beretts för framtida dubbelspår, funne styrelsen det bortbytta området icke för något statens järnvägars behov särskilt behöfligt, varemot den av municipalsamhället såsom vederlag erbjudna marken erfordrades för det framtida genomförandet av ett redan nu föreliggande förslag till utvidgning av Gnesta bangård. Styrelsen hemställde därför om godkännande av det träffade avtalet.

Varberg.

Sedan riksdagen för åren 1914 och 1915 beviljat medel för ombyggnad och utvidgning av bangården vid Varberg samt omläggning av ingångslinjen till denna bangård söderifrån, hade vid expropriation av mark för nämnda linjeomläggning statens järnvägar nödgats inlösa, utöver för själva järnvägsspåret behöflig mark, jämväl en del avskurna områden, vilka i anledning av den nya linjens framdragande blivit för förre ägarna omöjliga eller svåra att utnyttja och som funnes närmare angivna i ett bifogat utdrag av expropriationshandlingarna. Berörda områdets sammanlagda areal utgjorde 4,024 kvadratmeter, och hemställde styrelsen om medgivande att sälja områdena.

Ulriksdal.

Från Knut Lambert i Ulriksdal hade hos järnvägsstyrelsen gjorts förfrågan, huruvida det funnes möjlighet för honom att få förvärva den intill hans fastighet Nedre Carlsro nr 2 belägna banvaktsstugutomt, å en med »statens järnvägar I distriktets bandirektörsexpedition nr 2240» märkt ritning betecknad med A, varå en banvaktsstuga vore uppförd. Nämnda stuga, belägen vid korsningen mellan järnvägen och landsvägen Stockholm—Enköping omedelbart söder om Ulriksdals järnvägsstation, vore av gammal typ om 1 rum och kök samt numera i behov av en grundlig reparation. Tomten vore så liten, att uthuset måst placeras nere på stationsområdet på motsatta sidan av dubbelspåret Stockholm—Uppsala.

Då nu stugan jämväl vore i tur att tillbyggas till 2 rum och kök, hade styrelsen funnit sig böra undersöka, huruvida genom överenskommelse med Lambert statens järnvägar skulle kunna erhålla medel till kostnaden för uppförandet av en ny stuga, i vad denna kostnad överstege kostnaden för planerad tillbyggnad av den gamla.

Underhandlingarna med Lambert hade den 1 juli 1922 resulterat i ett avtal, enligt vilket styrelsen till Lambert försålde ovanberörda tomt om cirka 730 kvadratmeter jämte den därå befintliga banvaktsstugan för en köpeskilling av 9,000 kronor. Då lämplig tomt för den nya banvaktsstugan icke funnes å statens järnvägars område vid Ulriksdals station, hade överenskommit med arméförvaltningens fortifikationsdepartement om byte mellan statens järnvägar och armé-

förvaltningen av två markområden vid berörda station, å förenämnda ritning betecknade med B och C och vardera innehållande omkring 1,950 kvadratmeter, och uppskattades av särskilt tillkallade värderingsmän värdet av dessa områden för kvadratmeter till 90 öre för område C, vilket statens järnvägar skulle avstå, och 1 krona 25 öre för området B, vilket statens järnvägar skulle erhålla i vederlag av fortifikationsdepartementet. Skillnaden i värde skulle erläggas av statens järnvägar till fortifikationsdepartementet.

Styrelsen hemställde om bemyndigande att med Lambert och arméförvaltningen träffa överenskommelse om upplåtelse och byte av mark på sätt ovan angivits.

Med anledning av utav järnvägsstyrelsen i skrivelse den 8 september 1922 gjord framställning hade Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1923 års riksdag hemställt om anslag för påbörjande av arbetena med ombyggnad av bangården vid Lund. De av styrelsen i berörda skrivelse omnämnda förhandlingarna med Lunds stad angående ifrågavarande arbetes utförande m. m. hade numera resulterat i ett mellan styrelsen och staden den 28 och 29 december 1922 upprättat, handlingarna bilagt avtal av innehåll, bland annat, att statens järnvägar till staden med full äganderätt upplåte vissa för järnvägsändamål obehövlige markområden om sammanlagt 79,307.82 kvadratmeter, med därå uppförda byggnader, till ett värde av 304,485 kronor 30 öre mot det att staden till statens järnvägar med full äganderätt överlåte för bangårdsombyggnaden erforderliga markområden om tillhopa 50,920 kvadratmeter och med ett värde av 249,460 kronor ävensom erlade skillnaden mellan dessa båda summor. Styrelsen anhölle, att detta avtal, i vad det avsåge frågan om upplåtelse av mark från statens järnvägar, måtte godkännas av Kungl. Maj:t.

Lund.

Sedan flera år tillbaka hade med Brännkyrka församlings kyrkoråd förts underhandlingar rörande försäljning till Brännkyrka församling av visst, för uppförande av församlingsbyggnad m. m. vid Liljeholmen erforderligt markområde. För ungefär två år sedan hade dessa underhandlingar av styrelsen måst avbrytas, då det område, som ifrågasatts att försälas, tagits i anspråk såsom vederlag till Stockholms stad i det preliminära avtal, som förelåg beträffande Stockholms bangårdsfrågas ordnande.

Liljeholmen.

Sedan berörda avtal, som till sin giltighet var begränsat till viss tid, förfallit och Brännkyrka församlings kyrkoråd den 28 september 1922 förnyat sin framställning samt styrelsen efter förfrågan hos statens delegerade för förhandlingarna i Stockholms bangårdsfråga erhållit meddelande därom, att vid pågående förhandlingar endast en del av det område, varom vore fråga, vore avsett att tagas i anspråk för förut nämnt ändamål, hade styrelsen beslutat återupptaga förhandlingarna rörande markförsäljningen.

För att ärendet emellertid, för den händelse överenskommelse om försäljningsvillkoren kunde komma att träffas, icke måtte ytterligare fördröjas, hade styrelsen beslutat att redan nu draga ärendet inför statsmakterna. Styrelsen hemställde därför om medgivande till försäljning av all för järnvägsändamål obehövlige mark, omkring 30,000 kvadratmeter, av den s. k. Ekbacken vid Liljeholmens järnvägsstation på villkor, som av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämdes.

Departements-
chefen.

Då, enligt vad järnvägsstyrelsen meddelat, de till försäljning eller bortbytande föreslagna områdena icke äro eller kunna beräknas bliva för järnvägsändamål erforderliga, lärer icke vara något att erinra mot att de avhändas statens järnvägar. Jag vill alltså tillstyrka, att riksdagens medgivande inhämtas till godkännande av förberörda avtal angående markupplåtelse vid Gnesta och Lund ävensom till övriga omförmälda markupplåtelser vid Varberg, Ulriksdal och Liljeholmen. Beträffande det ifrågavarande området vid Liljeholmen kan anmärkas, att enligt ett mellan delegerade för staten, å ena, samt delegerade för Stockholms stad, å andra sidan, träffat preliminärt avtal i Stockholms bangårdsfråga viss statens järnvägar tillhörig mark vid Liljeholmen skulle komma att överlätas till Stockholms stad. Enligt vad jag inhämtat, kommer emellertid icke någon del av nu ifrågavarande område att disponeras i strid mot förenämnda avtal.

Såsom förut i liknande fall skett, torde Kungl. Maj:t i fråga om de områden, som äro avsedda att försälas utan att avtal i ämnet nu underställts Kungl. Maj:ts avgörande, böra äga att pröva inkomna köpeanbud och att fastställa de villkor, under vilka varje särskilt område må försälas, varvid bör särskilt beaktas möjligheten av områdenas utnyttjande för egnahemsanläggningar. I enlighet med vad järnvägsstyrelsen förutsatt torde dels blivande försäljningssummor för områdena vid Varberg böra tillföras förenämnda av riksdagen för åren 1914 och 1915 anvisade medel för ombyggnad och utvidgning av bangården vid Varberg och omläggning av ingångslinjen till denna bangård söderifrån, för vilka arbeten räkenskaperna ännu ej avslutats, samt dels köpeskillingen för omförmälda banvaktsstugutomt vid Ulriksdal användas som bidrag för uppförande av en ny banvaktsstuga vid nämnda station. Det kontanta belopp, som statens järnvägar i anledning av markupplåtelsen vid Lund erhåller, synes, på sätt järnvägsstyrelsen vid framläggande av sitt förslag till ombyggnad av bangården därstädes förutsatt, böra tagas i anspråk som bidrag till bestridande av kostnaderna för bangårdsombyggnaden i fråga. De i anledning av övriga markupplåtelser till statens järnvägar inflytande belopp böra överföras till statens järnvägars fond för markförvärv. Den summa, statens järnvägar skall utbetala till arméförvaltningen i anledning av ovan omförmälda markbyte vid Ulriksdal, torde av arméförvaltningen böra tillföras fonden »de från försäljningar av mark å Järnafältet inflytande medel».

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna i statsrådsprotokollet omförmälda avtal den 1 december 1921 mellan järnvägsstyrelsen och Gnesta municipalsamhälle samt den 28 och 29 december 1922 mellan järnvägsstyrelsen och Lunds stad, sistnämnda avtal i vad det avser upplåtelse från statens järnvägar av mark med därå uppförda byggnader;

dels medgiva, ej mindre att ett område vid Ulriksdals järnvägsstation, som å en med »statens järnvägar I distriktets bandirektörsexpedition nr 2240» märkt ritning betecknats med A, må försälgas till Knut Lambert under villkor, som angivas i ett den 1 juli 1922 upprättat avtal, än även att ett å samma ritning med C betecknat, statens järnvägar tillhörigt område vid nämnda järnvägsstation må gå i utbyte mot ett arméförvaltningen tillhörigt, å ritningen med B betecknat område, med skyldighet för statens järnvägar att till arméförvaltningen kontant erlägga skillnaden mellan sistberörda två områdens värden;

dels medgiva, att de i statsrådsprotokollet omförmälda markområden vid Varberg och Liljeholmen må av statens järnvägar försälgas under villkor, som av Kungl. Maj:t fastställas;

dels ock besluta, att de medel, som i anledning av förenämnda markupplåtelser inflyta till statens järnvägar och arméförvaltningen, skola disponeras i enlighet med de i statsrådsprotokollet angivna grunder.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behågar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.